

BIOMEDICINA SLOVENICA IN COBISS

Ema Dornik
Jure Dimec

Univerza v Ljubljani, MF,
Inštitut za biomedicinsko
informatiko

Kontaktne naslov:
ema.dornik@mf.uni-lj.si
jure.dimec@mf.uni-lj.si

Izvleček

V prispevku je prikazana gradnja bibliografske zbirke Biomedicina Slovenica (BS) in njena povezanost s sistemom COBISS. BS je specializirana bibliografska zbirka za področje biomedicine, ki jo Inštitut za biomedicinsko informatiko Medicinske fakultete v Ljubljani gradi že od leta 1976. V BS je bilo konec leta 2007 vključenih skoraj 130.000 bibliografskih zapisov, od tega jih je bilo 91.955 vključenih tudi v COBISS. Že deset let imamo razvit avtomatiziran prenos zapisov iz zbirke BS v COBISS in 97 odstotkov zapisov, ki jih je kreiral IBMI, smo v sistem COBISS dodali na ta način. V zadnjem času razvijamo orodja za avtomatsko prevzemanje zapisov iz sistema COBISS.SI ter PubMed, a to trenutno predstavlja le 0,5 odstotka vseh zapisov, vnesenih v BS. V sistem COBISS smo prispevali 3,4 odstotka zapisov.

Ključne besede

Biomedicina Slovenica, COBISS, gradnja zbirk, prevzemanje bibliografskih zapisov

Abstract

The paper describes the creation of the bibliographical collection called Biomedicina Slovenica (BS) and its connection to the COBISS system. BS is a specialised bibliographical collection for the area of biomedicine in the process of development by the Institute of Biomedical Informatics of the Faculty of Medicine in Ljubljana since 1976. At the end of 2007, the BS contained nearly 130,000 bibliographic records, of which 91,955 were also integrated into COBISS. An automatic transfer of records from the BS collection to COBISS has been available for ten years and 97 percent of the records created by IBMI have been added to the COBISS system this way. In the recent period, we have developed tools for automatic downloading of records from the COBISS.SI system and PubMed, yet this currently constitutes only 0.5 percent of all the records entered in the BS. We have contributed 3.4 percent of records to the COBISS system.

Keywords

Biomedicina Slovenica, COBISS, collection building, downloading of bibliographic records

UVOD

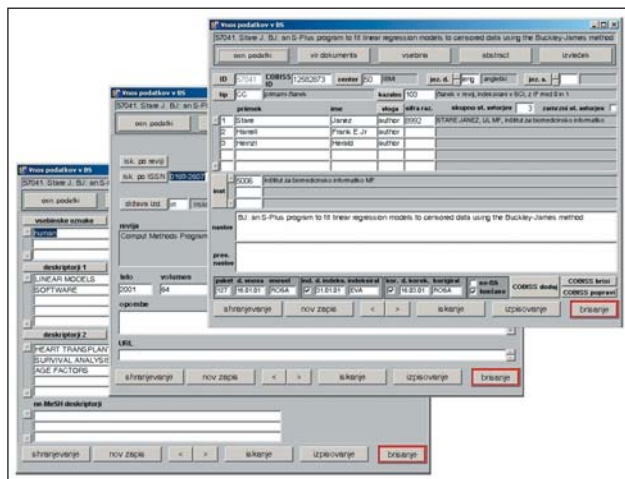
Inštitut za biomedicinsko informatiko Medicinske fakultete Univerze v Ljubljani (IBMI) že od leta 1976 gradi specializirano bibliografsko zbirko Biomedicina Slovenica (BS) za področje medicine. Majhen inštitut ima že več kot tridesetletno tradicijo. Zbirka BS se je med svojim odraščanjem precej spreminjala, ves čas pa nam je bila vzor zbirka podatkov MEDLINE, predvsem načela gradnje, vsebinski kriteriji in selekcija gradiva. Leta 1997 smo se vključili v sistem COBISS in prilagodili kriterije za vnos v zbirko. Prioritete so postale predvsem potrebe raziskovalcev na biomedicinskem področju po vodenju osebnih bibliografij. V desetih letih smo s svojim delom prispevali pomemben del mozaika pri rasti sistema COBISS, naš prispevek v vzajemni katalog je 3,4 odstot-

ka vseh zapisov. IBMI opravlja tudi naloge osrednjega specializiranega centra za medicino, sodeluje pri projektu gradnje splošnega geslovnika COBISS.SI ter pri verifikaciji tipologije dokumentov za potrebe vrednotenja znanstvenoraziskovalnega dela.

BIOMEDICINA SLOVENICA SKOZI ČAS

Spremljanje sodobnih trendov gradnje zbirk podatkov in pravočasen razvoj novih orodij sta pomembni aktivnosti, s katerima mora skrbnik dolgoročno zagotavljati stabilno delovanje in uporabnost svoje zbirke podatkov. Programska in strojna oprema, ki smo jo v preteklih desetletjih uporabljali pri gradnji zbirke BS, je zanimiv prikaz razvoja računalništva in tekstovnih zbirk pri nas. Konec sedemdesetih let je vnos potekal z luknjači, verificirnimi

stroji in kartičnim terminalom, zbirka pa je nastajala s pomočjo lastne programske opreme. Do sredine osemdesetih let smo podatke vnašali in popravljali najprej s pomočjo teleprinterske in zaslonske terminalske povezave na Računalniški center Univerze (RCU), potem pa z lastnimi programi lokalno na miniračunalniku Kopa 2500, na predhodniku osebnega računalnika Atariju (program Steve), spet z lastnimi programi za microVAX in s programom dBASE na prvih osebnih računalnikih. Ves ta čas je bila zbirka na voljo tudi na RCU s programsko opremo IBIS. Konec osemdesetih let smo na osnovi programske opreme ISIS (UNESCO) razvili specializirano aplikacijo, uporabno na osebnih računalnikih in VAX-ih, ki so jo uporabljali tudi drugi medicinski informacijski centri v tedanji Jugoslaviji. V prvi polovici devetdesetih let smo končno prešli na relacijski model zbirke z lastno aplikacijo, razvito s programsko opremo Oracle (slika 1).

Slika 1: Del uporabniškega vmesnika za vnos in popravljanje zapisov v zbirki Biomedicina Slovenica (izdelan s programskim orodjem Oracle Forms), ki je povezan z modulom za avtomatski prenos zapisov v sistem COBISS

Od samega začetka do konca osemdesetih let smo zbirko uporabljali za tiskanje sekundarne publikacije in izdelavo bibliografij. Z zbirko v ISIS-u in krajšima obdobjema, ko je bila zbirka na voljo tudi v programih TRIP (RCU) in ATLAS (IZUM), se je začela njena javna dostopnost. Zbirka je danes na voljo z iskalnikom na spletnih straneh IBMI [1]. K razvoju novih orodij so zlasti v zadnjih letih prispevale tudi druge okoliščine. Naraščalo je število publikacij in količina letno vnesenih podatkov, uporaba BS se s projektom merjenja uspešnosti raziskovalnega dela dodatno povečuje, pojavljajo se vprašanja o medsebojni povezanosti shranjenih podatkov. Na povečane zahteve se učinkovito odzivamo z ustrezno rabo novih tehnologij, kot so npr. sistemi OLAP (Online Analytical Processing). Ti omogočajo hitro pregledovanje zbirnih in hierarhičnih podatkov, npr. za potrebe vodenja in analize trendov v

podjetjih, v literaturi pa še nismo zasledili uporabe na bibliografskih podatkih. IBMI je razvil metodologijo, ki omogoča izgradnjo večdimenzionalne zbirke iz bibliografske zbirke, ter prototip BS/OLAP, ki vključuje del podatkov BS. Z njim je mogoče interaktivno prikazovati zbirne podatke o številu objav in citatov po raziskovalnih organizacijah in oddelkih, letu objave, letu citiranja publikacije, tipologiji, državi izdaje, številu avtorjev ter poljubni kombinaciji navedenih kriterijev. Sistem BS/OLAP bo služil tudi za pripravo rednih poročil in kot pripomoček za izboljšanje kakovosti zbirke BS [2].

BIOMEDICINA SLOVENICA IN COBISS

Leta 1997 smo se kot polnopravni člani vključili v sistem COBISS. Za nami je 10 let intenzivnega dela. Delovna skupina, ki neposredno dela v sistemu COBISS, vključuje 3 sodelavke, vse z licenco za vzajemno katalogizacijo COBISS, posredno pa še 2 sodelavca (vzdrževanje in razvoj programske opreme za BS ter vsebinsko opisovanje dokumentov). Biomedicina Slovenica vključuje 129.344 bibliografskih zapisov (stanje na dan 23. 12. 2007). Starejši segment (1976–1986) vsebuje 20.440 zapisov. Na sliki 2 prikazujemo vnos v COBISS.SI in BS od leta 1997 do danes (podatki na dan 26. 11. 2007).

Slika 2: Vnos v BS in COBISS od 1997 do 26. 11. 2007

V desetih letih članstva smo v sistem COBISS prispevali 70.512 bibliografskih zapisov oz. 3,4 odstotka od 2.088.418 zapisov v sistemu COBISS (na strežniku).

Prevzemanje zapisov

V zbirki BS je bilo dne 23. 12. 2007 s COBISS-ID povezanih 91.955 zapisov. Že 10 let imamo razvit avtomatiziran prenos zapisov iz zbirke BS v COBISS. 97 odstotkov zapisov, ki jih je kreiral IBMI, smo v sistem COBISS prenesli avtomatsko. V zadnjem času razvijamo orodja, ki nam omogočajo prevzemanje zapisov iz sistemov COBISS.SI in Medline (PubMed). Tudi na ta način racionaliziramo delo z BS in izvajamo načelo vzajemne

katalogizacije. Do danes smo iz COBISS.SI prevzeli 697 zapisov, iz zbirke PubMed pa 706 zapisov. V COBISS.SI smo prevzeli 124 zapisov iz OCLC ter 584 zapisov iz ISSN (vsi podatki z dne 26. 11. 2007).

Postopek prevzemanja zapisov poteka v nekaj korakih:

1. iskanje ustreznih zapisov v COBISS oz. PubMed;
2. sistemsko urejeno pretakanje iz COBISS oz. PubMed v formatu XML;
3. razčlenjevanje (angl. *parsing*) "pretočenih" zapisov z lastnimi programi, napisanimi v perlu, in pretvorba v nevtralno obliko, nevezano na formate izvornih zbirk (ohranijo se le podatki, ki jih je mogoče nedvoumno pretvoriti v obliko za BS);
4. pretvorba podatkov v obliko za BS in vključevanje v zbirko; uporaba lastnega programa v Oraclovem jeziku PL/SQL;
5. pregled vključenih zapisov in njihovo (morebitno) popravljajanje/dopolnjevanje.

ZAKLJUČEK

Prispevek je povzetek prispevka na konferenci COBISS 2007, predstavljen v sklopu okrogle mize z naslovom Prevzemanje bibliografskih zapisov iz različnih kulturnih okolij.

Referenci

- [1] Biomedicina Slovenica. Inštitut za biomedicinsko informatiko. Dostopno na: <http://www.mf.uni-lj.si/ibmi/> (3. 1. 2007).
- [2] ADAMIČ, Štefan, STARE, Janez, VIDMAR, Gaj, HUDOMALJ, Emil, DIMEC, Jure, DORNIK, Ema. 25 let delovanja Inštituta za biomedicinsko informatiko. Ljubljana: Medicinska fakulteta, Inštitut za biomedicinsko informatiko, 2002: 33–35. Dostopno na: <http://www.mf.uni-lj.si/ibmi/splosno/jubileji/IBMI-25-let-brosura.pdf> (3. 1. 2007).

Spletne povezave

- 1 Biomedicina Slovenica: http://bswww.mf.uni-lj.si/pls/bs/bs_frm?lang=SLO.
- 2 COBISS.SI: <http://cobiss.izum.si/>.
- 3 PubMed: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/PubMed>.